

ระบั่น เครื่องหอมในพิธีเจ้าเซ็น



"ระบั่น" เป็นเครื่องหอมโบราณที่สืบทอดจากภูมิปัญญาของชาวมุสลิมชีอะห์ (เปอร์เซีย) ซึ่งบรรจงจัดทำขึ้นเพื่อใช้เฉพาะในพิธีเจ้าเซ็นในช่วงเดือนมูฮัรรอหมเท่านั้น เครื่องหอมชนิดนี้ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ปัจจุบันหาชมได้ยาก โดยมักพบในชุมชนมุสลิมชีอะห์แถบ "3 กุฎี 4 สุเหร่า" ได้แก่ กุฎีหลวง, กุฎีเจริญพาศน์, กุฎีปลายนา (มัสยิดดิลฟลลาห์) และมัสยิดผดุงธรรม คำว่า "ระบั่น" มีรากศัพท์มาจากภาษาฟาร์ซี หมายถึง เครื่องหอมหรือกลิ่นหอม สันนิษฐานว่าการใช้ระบั่นในพิธีกรรมมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ดังปรากฏในจดหมายเหตุของบาทหลวงเดอ ชัวซีเย่ (ค.ศ. 1865-1866) ที่บรรยายถึงการเผาเครื่องหอมกำยานและจันทน์ในพิธีกรรมของชาวมุสลิมในสยาม

ส่วนประกอบและกรรมวิธี ส่วนผสมของระบัน ประกอบด้วย อ้อยแดง (ปอกเปลือกและสับละเอียดตากแห้ง), ใบชะลูดแห้ง, จันทน์หอม, กัลปังกา และกำยาน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำสมุนไพรรและไม้หอมทั้งหมดมาสับเป็นชิ้นเล็กๆ ส่วนกำยานนำมาตำให้ละเอียด
2. เคี้ยวน้ำตาลทรายแดงในกระทะจนเหนียวข้น
3. นำเครื่องปรุงทั้งหมดลงไปคลุกเคล้ากับน้ำตาลที่เคี้ยวได้ที่ พร้อมโรยผงกำยานผสมลงไป
4. ตักขึ้นใส่ถาด ตากแดดให้แห้งสนิทเพียงหนึ่งแดด แล้วเก็บใส่ภาชนะเคลือบที่เก็บกลิ่นได้ดี

การใช้งาน ในพิธีกรรม จะใช้ถ่านที่ติดไฟจนแดงจัดโรยด้วย "ระบัน" กลิ่นควันหอมที่อบอวลจะช่วยสร้างบรรยากาศที่ขรึมขลังและศักดิ์สิทธิ์ให้แก่บริเวณงาน ทั้งยังใช้สำหรับร่ำเสื่อผ้าอาภรณ์ของผู้มาร่วมงานอีกด้วย



เอกสารอ้างอิง

วารสารเมืองโบราณ. (2567, 19 กุมภาพันธ์). “ระบัน” เครื่องหอมในพิธีเจ้าเซ็น.